

ברית כפולה

וביציאה משם משום תנאי הכרחי לירושה נכונה של ארץ ישראל. ניתן לחדד ולומר שהתפקיד של השעבוד היה בגיבוש עם ישראל כעמו של הקב"ה על ידי הוצאתם ממצרים, חידוד עניינם המיוחד על ידי חייהם במצרים ולבסוף הגעתם כקולקטיב לארץ ישראל.

ברית בין הבתרים נועדה ליצור את התפיסה שעם ישראל יורש את ארץ ישראל כעם אחד בעל מטען משותף ואחיד. אולם דומה שבכך לא די. ישנה סכנה שמא היחידים לא יראו עצמם כמחוייבים וכשייכים לברית זו, ולכן יוצר הקב"ה ברית נוספת המחייבת כל יהודי באשר הוא שתפקידה ליצור מחוייבות אישית לקשר לארץ ישראל. אדם מישראל נושא על גופו את החותם הקושר אותו לארץ ישראל. אולי רומז הקב"ה שתהייה גלויות ובמהלך הגלויות האלה ימצאו עם ישראל את עצמם רחוקים מאד פיזית ורוחנית מנחלת ה'. ברגעים אלה יתאפשר לכל יהודי לזכור את ייעודו ואת הקשר החתום בו לנחלת ה'. הברית הכפולה הזו בנוגע לארץ ישראל מזכירה את אשר מתרחש בנוגע למעמד קבלת התורה. ניתן לראות שישנה חשיבות רבה למעמד הציבורי הקולקטיבי, אולם ישנו מימד שמודגש על ידי הפנייה הישירה שה' פונה אל כל אחד ואחד מעם ישראל במילים: "אנכי ה'..לא יהיה לך וכו'". מכאן אנו יכולים להבין מדוע עם ישראל מקיים שתי בריתות בכניסתו לארץ ישראל. בספר יהושע מתואר כי מיד בתום מעבר הירדן מצווה יהושע את העם להכין שתי עשרה אבנים הלקוחות מהירדן והמנציחות את רגע הכניסה של עם ישראל לארץ. (ישנו גם דמיון בין הבתרים שעוברים דרכם לבין הירדן המבותר). אך בכך לא די. לאחר הקמת שתי עשרה האבנים בגלגל, מצווה ה' את יהושע לבצע טקס ברית מילה לכל עם ישראל. הכניסה לארץ מחייבת להשלים את הברית האישית של ברית המילה. המקרא אף מדגיש שהעם שלא זכה להיכנס לארץ גם לא זכה להיות נימול ללמדך שיש קשר מהותי בין הדברים.

זכינו אנו לקיים מחדש את הברית הציבורית ואת הברית האישית וחובתנו לוודא שנוכל על ידי מצוות המילה שהשתרשה כל כך בעם ישראל לדורותיו להשלים את הברית המלאה עם ארץ ישראל.

שבת שלום,

הרב יוני ברליון, מנהל בית הספר

בשבת זו אנו מתחילים את המסע של אברהם אבינו שנמשך עד היום. במהלך מסע זה קושר אברהם את עצמו בעבותות של ברית נצח עם ארץ ישראל. מספר פעמים מבטיח הקב"ה לאברהם את ירושת הארץ, אולם מבט מדוקדק בפרשה מעמידנו על שתי בריתות מאד מיוחדות המתקיימות בפרשה זו והקשורות לארץ ישראל. הברית הראשונה מופיעה בפרק טו' ומכונה ברית בין הבתרים, והברית השנייה מופיעה בפרק יז' ונקראת ברית המילה. יכול לשאול השואל: ברור שישנו קשר בין ברית בין הבתרים לבין ארץ ישראל שכן ברית זו מופיעה כתשובה לשאלה: "במה אדע כי אירשנה?", אולם מהו הקשר בין ברית המילה לירושת הארץ? כדי לענות על כך עלינו לשים לב היטב למהלך המתואר בפרק.

ראשית ישנה הבטחה על הזרע: "והקימותי את בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריו לדורותם לברית עולם". אחר כך מופיעה הבטחה על הארץ: "ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריך את כל ארץ כנען לאחוזת עולם". בשתי הבטחות אלה מופיע גם שה' יהיה לנו לא-לוקים. ואז מצטווה אברהם לשמור את חלקו בברית: "ויאמר א-לוקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור...זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם..הימול לכם כל זכר". על פי הפשט ניתן לומר כך: לכל ברית ישנם שני צדדים כמובן. ה' מצידו מעניק לעם ישראל את ארץ ישראל ובתמורה זרעו של אברהם מבצע את חלקו בברית ועושה ברית מילה. לאור זאת ניתן לפרש שברית המילה קשורה אף היא לירושת ארץ ישראל. לאור זאת, השאלה הנשאלת היא מדוע ישנו צורך בשתי בריתות על ירושת ארץ ישראל (ברית בין הבתרים וברית המילה)? מהו תפקידה של כל ברית ביחס לרעיון של ירושת ארץ ישראל? ניתן לבאר את הדבר על ידי הבנת עניין מרכזי בברית בין הבתרים. החידוש הגדול של ברית זו הינו שעם ישראל לא יוכל להמשיך באופן רציף את ישיבתם בארץ ישראל כהמשך לאברהם, אלא עליהם לעבור תקופה ארוכה של גלות ועיניו ממצרים בטרם יוכלו לשוב אל הארץ.

נחלקו הפרשנים בהבנת פשרה של גלות זו. על מה ולמה נענשו עם ישראל, לכאורה על לא עוול בכפם. ישנן תשובות רבות בדבר, אולם על פי פשט הפסוקים ניתן לומר שאין כאן עונש אלא תהליך הכרחי שעל העם לעבור על מנת להיות ראויים לירושת הארץ. התורה בספר דברים מתארת את מצרים כ"כור היתוך" ופירוש הדבר שהיה משהו בחיי מצרים